

Zápis z obhajoby disertační práce

Student:	Michal Ctibor
ID studia:	472254
Studijní program:	Filologie
Studijní obor:	Klasická filologie
Název práce:	„Quid bello Punico secundo?“ Přehodnocení výpovědí tradičně editovaných jako „Quid?“ v klasických latinských textech
Jazyk práce:	čeština
Jazyk obhajoby:	čeština
Školitel:	doc. Mgr. Lucie Pultrová, Ph.D.
Oponenti:	prof. doc. PhDr. Bohumila Mouchová, CSc. Mgr. Jana Mikulová, Ph.D.
Datum obhajoby:	22. 3. 2019
Místo obhajoby:	FF UK, Praha 1, Celetná 20, místnost č. 147
Termín:	řádný
Předseda komise:	doc. PhDr. Dagmar Muchnová, CSc.
Členové komise:	doc. PhDr. Daniela Urbanová, Ph.D. Mgr. Hana Šedinová, Ph.D. prof. doc. PhDr. Bohumila Mouchová, CSc. doc. Mgr. Lucie Pultrová, Ph.D.
Přítomní:	doc. PhDr. Dagmar Muchnová doc. Mgr. Lucie Pultrová, Ph.D. prof. doc. PhDr. Bohumila Mouchová, CSc. Mgr. Jana Mikulová, Ph.D. CSc., doc. PhDr. Daniela Urbanová, Ph.D. Mgr. Hana Šedinová Mgr. Martina Vaníková Eva Zezulková Jan Leffler

12:30 Předsedkyně komise doc. Dagmar Muchnová zahájila obhajobu, představila sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představila studenta.

12:32 Školitelka doc. Lucie Pultrová seznámila přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedla ve svém písemném vyjádření.

12:35 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména:

- Práce se zabývá konstrukcí, již pojmenoval „uvozovací *quid*“, která se skládá z *quid* a dalšího prvku, který mluvčí uvádí do konverzace. (Např. „A co děti? Mají si kde hrát?“; „And what about kids?“; *Quid pueri? Habentne, ubi ludant?*)
- Touto konstrukcí se doposud nikdo nezabýval.

- Editoři latinských textů ji spolehlivě nerozpoznávají, nesprávně interpretují, a texty špatně editují. (*Quid? Pueri habentne ubi ludant?*)
- První část práce identifikuje hlavní argumenty pro kritiku současných textově-kritických edic:
 - tázací částice: oddělíme-li *quid*, ocitá se slovo s tázací částicí (*habentne*) uprostřed otázky, ačkoli jeho typická pozice v latině je na počátku věty.
 - sonda do středověkých a raně novověkých edic – v nich stojí interpunkce, je-li vůbec přítomna, nikoli po *quid*, ale na místě, na kterém je předpokládá i autor disertace. Otazníky byly doplňovány od 16. století.
- Druhá část práce obsahuje podrobný popis konstrukce – chování a podoby uvozovaného členu; jde o nevětnou konstrukci – nejde o elipsu.
- Ve třetí části se autor vymezuje proti současným metodologickým rámcům příruček latinské syntaxe, které se orientují pouze na větu, nevětné konstrukce příliš nereflktují, a pokud o nich mluví, považují je pouze za elipsy.

12:44 Oponentka prof. Bohumila Mouchová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentovi tyto otázky:

- Proč nebyly přibrány do korpusu Ciceronovy dopisy?

12:52 Oponentka dr. Jana Mikulová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentovi tyto otázky:

- Proč autor postavil korpus na Ciceronových textech? Jak korpus sestavoval?
- Zkoumal nebo bude zkoumat konstrukci uvozovacího *quid* z pohledu diskursivních markerů?
- Jaký další směr zkoumání uvozovacího *quid* se autorovi zdá jako nejnosnější?

13:03 Student reagoval na vyjádření školitele:

- Student poděkoval.

13:04 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky:

- Student oběma poděkoval za podněty.
- K problematice výběru korpusu:
 - Student uznává, že v práci jej možná dostatečně nevysvětlil.

- Nevycházel z databází, ale z vlastního čtení celých textů – tj. excerpoval kompletně texty, jež byl schopen celé přečíst. Proto korpus obsahuje pouze Ciceronovy řeči a jeho odborné texty. Dopisy považuje za složité k interpretaci, vyžadují totiž porozumění velmi širokému kontextu.
- Chtěl shromáždit co nejvíce problematických míst – uznává, že pracovní užší výběr pro sestavování statistik mohl být metodologicky vyváženější. Do užšího výběru vzal prvních 120 výskytů, což pro účely statistiky považoval za dostatečné, protože výsledky byly přesně takové, jak očekával.
- Uvozovací *quid* jako diskursní marker – podle studenta jsou diskursní markery spíše jednotky lexikální povahy (např. *nam, enim*), jež slouží k organizaci diskursu. Uvozovací *quid* rovněž slouží k organizaci diskursu, ale má i samostatnou a plnohodnotnou komunikační funkci (vyjádření návrhu, obav) – je to tedy nevětná výpověď.
- Další směr bádání:
 - je třeba vyhledat všechna místa, která jsou mylně editována a opravit je (student by to rád udělal pro latinské texty, je to třeba udělat i pro texty řecké); mohly by se udělat důkladnější sondy do rukopisů;
 - co se lingvistického bádání týče:
 - prozkoumat konstrukci ve vývoji směrem k románským jazykům;
 - prozkoumat další nevětné struktury, které jsou v latinské lingvistice nedostatečně probádané.

13:15 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studenta:

- Oponentku prof. Bohumilu Mouchovou dále zajímá, jaké další autory by student rád načetl a konstrukci v nich hledal.
 - Student hovoří o Quintilianovi a Pliniovi, kteří Cicerona napodobovali, a jejich edice trpí stejným problémem, neboť mají totožné editory.
- Oponentka dr. Jana Mikulová navrhuje, jak sestavit vyváženější korpus, s vědomím, že je to problematické. Dále navrhuje do budoucna prozkoumat struktury typu *Quid enim, Quid ergo* atd. Myslí si, že by bylo dobré pracovat s úrovní diskursu, kam se nevětné konstrukce velmi hodí.

13:22 Předsedkyně komise zahájila diskusi.

V následné diskusi vystoupila doc. Pultrová, která se ptá oponentů, k čemu by bylo rozšiřování korpusu. Smysl práce nebyla statistika a kompletní analýza, šlo o to ukázat, že tento problém existuje a jeho hypotéza platí. Oponentky zajímá srovnání s dalšími autory – jak je to u nich? Jinými slovy, je „uvozovací *quid*“ záležitostí Cicerona, nebo latiny?

Doc. Urbanová by očekávala velké množství výskytů u Plauta a v Ciceronových dopisech, doc. Muchnová by od širšího korpusu očekávala, že se ukáže nějaké žánrové omezení. Student reaguje, že prohlédl i další texty, např. Caesarovy, a tato konstrukce se v nich nevyskytuje. V práci to ale neuvedl. U Plauta je konstrukce v textově kritických edicích editována správně, pravděpodobně proto, že se jedná o konverzace a pro editory je snadnější konstrukci správně interpretovat. Prof. Mouchovou by proto zajímaly Ciceronovy dopisy, dr. Mikulová s tím souhlasí – rozlišila by samotnou konstrukci (kde a jak se používá) a ediční praxi (je-li konstrukce správně editována a kde). Širší korpus a jeho lepší popis by podle ní byly argumentačně přesvědčivější. Doc. Pultrová reaguje, že hlavní přínos práce je, že objevila konstrukci „uvozovacího *quid*“, jejíž existenci přesvědčivě ukazuje. Otázka, kdo ji používá a jak, je další v pořadí – nebyl to účel této práce. Prof. Mouchová právě tuto další otázku považuje za důležitou kvůli úplnosti. Student se snažil na tuto konstrukci skutečně především upozornit a je si vědom další práce, která z výsledků disertace vyplývá.

Doc. Muchnová oceňuje velmi obsáhlý a detailní appendix, navrhuje používat obecně užívané zkratky, nikoli vlastní. Velmi oceňuje vypracování bibliografie.

Doc. Pultrová dodává, že je potřeba dodělat odbočku o *quid quaesituri*, než bude práce publikována.

Dr. Šedinová má dotaz k rukopisům – je vyznačování otazníku vlnovkou obvyklé? Jakým způsobem si vybíral rukopisy? Student reaguje, že si vybral pouze rukopisy spisu *De inventione*, protože byly digitálně dostupné. Dr. Šedinová nepovažuje interpunkci v rukopisech za dostatečný argument, zvláště ne v takto malém vzorku. Student reaguje, že postupoval opačně – editoři se tváří, že rekonstruují Ciceronův text a jejich tradice se odvozuje přímo od Cicerona, on chtěl na vzorku rukopisů ukázat, že tomu tak není.

Prof. Mouchová se vrací k otázce korpusu – v práci musí být zdůvodněno a vyloženo, proč je vybrán právě tento a považuje za velmi vhodné mít srovnání s jinými autory a ráda by dostala odpověď na otázku, jak se „uvozovací *quid*“ v latině používá. Doc. Muchnová opakuje, že by ráda věděla, zda je konstrukce omezena žánrově. Student odpovídá, že žánrově omezena není – v epické

poezii se vyskytuje v přímé řeči (např. u Lukretia), nacházíme ji u Tacita, Livia (zejména *quid si*). Doc. Pultrová konstrukci přiřazuje spíše pragmatické funkci (např. přesvědčování) než žánru. Dr. Mikulová souhlasí, že půjde spíše o diskursní mody než žánry. Student upozorňuje, že v práci mluví o důležitém rysu, jenž konstrukce má, a tím je polemičnost.

13:46 Předsedkyně komise ukončila samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předsedkyně komise seznámila studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise: 5 – přítomno členů komise: 5 – kladných hlasů 5, záporných hlasů: 0.

Obhajoba disertační práce byla klasifikována: **prospěla**.

Předsedkyně komise konstatovala jménem komise, že disertační práce je vyhovující. Komise určila, že práci není třeba přepracovat ani doplnit.

Zapisovatel: Martina Vaníková

Jméno a podpis předsedy komise:

Dagmar Muchnová

Jméno a podpis dalšího člena komise:

Lucie Pultrová